

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2008

EOLAÍOCHT (SIOLLABAS LEASAITHE) – GNÁTHLEIBHÉAL

DÉARDAOIN, 12 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go 11.30

TREORACHA

1. Scríobh do **Scrúduimhir** sa bhosca atá ann dó ar an leathanach seo.
2. Freagair **gach** ceist.
3. Freagair na ceisteanna sna spásanna atá ann dóibh sa leabhrán seo.
Má tá spás breise uait, tá leathanach breise curtha ar fáil ar chúl an leabhráin seo.

Uimhir an Ionaid

Scrúduimhir

Don scrúdaitheoir amháin

Roinn/Ceist	Marc
Bitheolaíocht	
C.1 (52)	
C.2 (39)	
C.3 (39)	
Ceimic	
C.4 (52)	
C.5 (39)	
C.6 (39)	
Fisic	
C.7 (52)	
C.8 (39)	
C.9 (39)	
Iomlán (Páipéar) (390)	
Bónas don Ghaeilge	
Móriomlán (Páipéar) (390)	
Obair Chúrsa A (60)	
Obair Chúrsa B (150)	
Móriomlán (600)	

Bitheolaíocht

Ceist 1

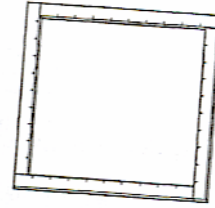
(52)

Don scrúdaitheoir amháin

- (a) Úsáidtear san éiceolaíocht an píosa trealaimh atá tarraingthe ar dheis.

Ainmnigh an píosa trealaimh.

Ainm _____

Tabhair **úsáid** amháin a bhaintear as an bpíosa trealaimh seo.

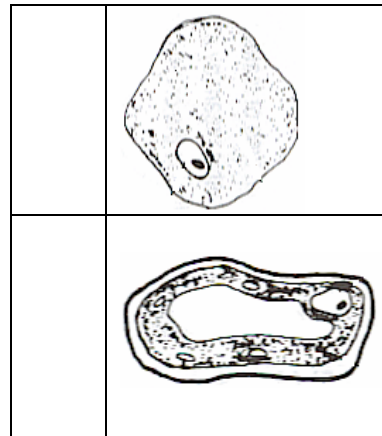
Úsáid _____

(1) | (2)

- (b) Sa léaráid taispeántar cill ainmhí agus cill phlanda.

Scríobh an litir **P** in aice leis an gcill phlanda sa tábla ar dheis.

Scríobh an litir **A** in aice leis an gcill ainmhí sa tábla ar dheis.

- (c) Scríobh an litir **F** in aice le hainm **fíochán** coirp sa tábla ar dheis.

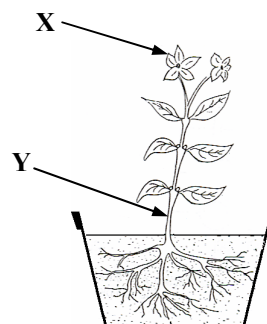
Scríobh an litir **O** in aice le hainm **orgán** coirp sa tábla ar dheis.

	Matán
	Córas díleá
	Croí

- (d) **Ainmnigh** na codanna den phlanda a bhfuil na lipéid **X** agus **Y** orthu sa léaráid.

Ainm X _____

Ainm Y _____

(e) Scaiptear síolta i slite difriúla.

Sa tábla ar dheis scríobh an litir **G** faoin síol a scaiptear ar an **ngaoth**.

Scríobh an litir **A** faoin toradh a ndéanann **ainmhithe** a síolta a scaipeadh.

sú talún	caisearbhán
	

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

(f) Ón liosta ar dheis sainaithin an focal ceart (na focail cearta)

atá ag teastáil chun áit an dá uimhir, faoi seach, a líonadh sa chothromóid thíos, chun go ndéanfaidh an chothromóid cur síos ar an riospráid.

Ocsaigin
Dé-ocsaíd charbóin

1 _____ 2 _____

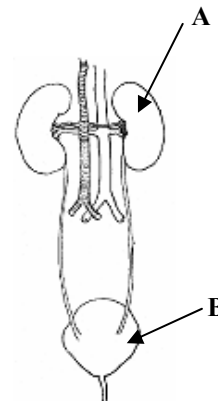
(g) Sa léaráid taispeántar córas fuail an duine.

Ainmnigh an cuid lipéadaithe **A** sa léaráid.

A _____

Cén **fheidhm** atá ag an gcuid lipéadaithe **B**

sa léaráid? _____

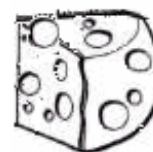

(h) Sa tábla taispeántar an t-eolas cothúcháin a thugtar ar na lipéid ar dhá bhia **A** agus **B**.

Eolas cothúcháin	Bia A in aghaidh 100 g	Bia B in aghaidh 100 g
Fuinneamh	1629 kJ	394 kJ
Próitéin	26 g	5.6 g
Carbaihidráit	Rian	20.3 g
Saill	19.5 g	0.6 g

Cé acu bia, **A** nó **B**, a thugann an fuinneamh is mó in aghaidh 100 g?

Cé acu bia, **A** nó **B**, arb é **is dóichí gur cáis é?** _____

Tabhair cúis le do fhreagra. _____

_____ (7 × 6 + 1 × 10)

Ceist 2

(39)

(a) Ceann amháin de na feidhmeanna atá ag an gcnámharlach ná an corp a chosaint.

(12)

(i) Sa tábla scríobh an litir **P** in aice leis an orgán a dtugann an peilbheas cosaint dó.

(ii) Sa tábla scríobh an litir **C** in aice leis an orgán a dtugann an cloigeann cosaint dó.

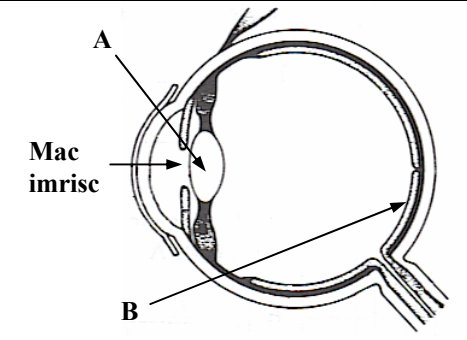
	Scamhóga
	Inchinn
	Duán

(iii) Sa tábla scríobh an litir **E** in aice leis an orgán a dtugann na heasnacha cosaint dó.

(iv) Tabhair feidhm **amháin** eile atá ag an gcnámharlach, seachas cosaint.

(b) Sa léaráid taispeántar súil an duine. Scrúdaigh an léaráid agus freagair na ceisteanna thíos.

(15)

	Seall (Imreasc)	
	Reitine	
	Lionsa	
	Ligeann solas isteach	
	Focasaíonn solas	

(i) Sa tábla scríobh an litir **A** in aice le **hainm** na **coda** lipéadaithe **A**.

(ii) Sa tábla scríobh an litir **B** in aice le **hainm** na **coda** lipéadaithe **B**.

(iii) Sa tábla scríobh an litir **C** in aice le **feidhm** na **coda** lipéadaithe **A**.

(iv) Sa tábla scríobh an litir **D** in aice leis an bhfeidhm atá ag an **mac imrisc**.

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

(c) I bhfiosrú chun láithreachtaí siúcra dí-ocsaídiúcháin a thástáil, leag mac léinn amach an gaireas a thaispeántar thíos.

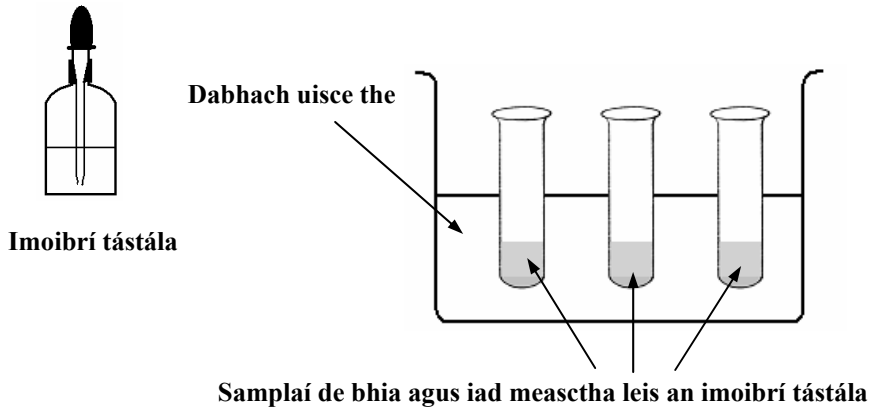
Déan staidéar ar an léaráid agus freagair na ceisteanna thíos.

(12)

Don scrúdaitheoir amháin

(1)

(2)

(i) Sa tábla scríobh an litir **T** in aice le hainm an **tuaslagán** a úsáidtear chun tástáil a dhéanamh (an t-imoibrí tástála) le haghaidh láithreachtaí siúcra dí-ocsaídiúcháin.

	Biuret
	Benedict
	Fehling

(ii) Sa tábla scríobh an litir **D** in aice le hainm **siúcra dí-ocsaídiúcháin**.

	Glúcós
	Siúcros

(iii) Sa tábla scríobh an litir **T** in aice le **dath** an tuaslagáin tástála a úsáidtear ag **tús** an turgnaimh.

	Donn
	Gorm
	Donnrua

Sa tábla scríobh an litir **E** in aice le **dath** an tuaslagáin tástála a léiríonn **toradh dearfach** do láithreachtaí siúcra dí-ocsaídiúcháin.

Ceist 3

(39)

Don scrúdaitheoir amháin

(a) Sa léaráid taispeántar micreascóp.

Déan staidéar ar an léaráid agus bain úsáid as an tábla chun na ceisteanna thíos a fhreagairt.

(1) (2)

(12)

	Lionsa	
	Lampa	
	Súlphíosa	
	Roth fócais	
	Bonn	
	Fócasú	
	Formhádú	

- (i) Sa tábla scríobh an litir **A** in aice le **hainm na coda** lipéadaithe **A**.
- (ii) Sa tábla scríobh an litir **B** in aice le **hainm na coda** lipéadaithe **B**.
- (iii) Sa tábla scríobh an litir **C** in aice le **hainm na coda** lipéadaithe **C**.
- (iv) Sa tábla scríobh an litir **F** in aice le **feidhm na coda** lipéadaithe **B**.

(b) Sa léaráid thíos taispeántar eochair shimplí a úsáidtear chun roinnt orgánach coitianta, a fhaightear i ngnáthóg, a shainaitint.

Litir	Príomhghné an orgánaigh
A	Ceithre péire cos
B	Corp deighilte, gan chosa
C	Trí péire cos
D	Ocht go deich bpéire cos

	<p>damhán alla</p>
	<p>foiche</p>
	<p>spideog</p>
	<p>bolb (cruimh)</p>

I gcás **dhá cheann ar bith** de na horgánaigh a thaispeántar ar dheis, scríobh an **litir**, a bhaineann le **príomhghné** ón tábla thuas, in aice leis an orgánach is fearr a gcuireann an príomhghné sin síos air. (9)

- (c) Baineann plandaí úsáid as solas na gréine chun a mbia a dhéanamh. I ngach cás, roghnaigh focal ón liosta ar dheis chun na ráitis thíos faoi seach a chomhlánú. (6)

Is í an **chuid** den phlanda ina ndéantar an chuid is mó den bhia ná an _____ .

An **ceimiceán** a úsáidtear chun tástáil a dhéanamh féachaint an bhfuil bia (stáirse) déanta ag planda ná _____ .

- (d) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar conas a thaispeánfá **cúrsa an uisce** aníos trí **phlanda nó trí chuid de phlanda**. (12)

Bain úsáid as na ceannteidil thíos.

Trealamh: _____

Modh oibre: _____

Toradh: _____

Léaráid lipéadaithe

**Fréamh
Duille
Iaidín
Litmeas**

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) | (2)

Ceimic

Ceist 4

(52)

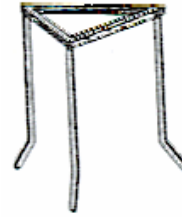
Don
scrúdaitheoir
amháin

- (a) Ainmnigh an píosa trealaimh atá tarraingthe ar dheis.

Tabhair úsáid **amháin** a bhaintear as an bpíosa trealaimh seo.

Ainm _____

Úsáid _____

(1) | (2)

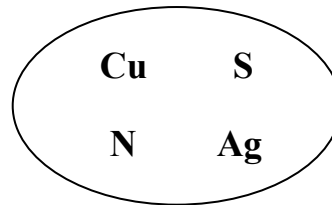
- (b) Is féidir le solaid a bheith ina miotail nó ina neamh-mhiotail.

Sainaithin **dhá neamh-mhiotal** as na dúile

a dtaispeántar a siombailí ar dheis.

1 _____

2 _____

- (c) Tá saintréithe áirithe ag miotail.

Sa tábla, scríobh **M** in aice le **dhá** shaintréith den mhiotail.

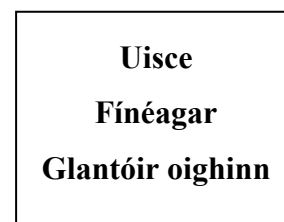
	Murtallach
	Insínteacht
	Lonrach

- (d) Roghnaigh sampla d'**aigéad** agus de **bhun**

ón liosta ar dheis a fhaightear sa teach.

Aigéad _____

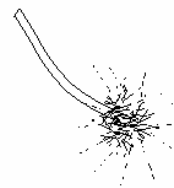
Bun _____

- (e) Sa léaráid taispeántar píosa maignéisiam agus é á dhó san aer. Déantar ocsaíd mhaignéisiam.

Nuair a thástáiltear ocsaíd mhaignéisiam le táscaire litmis dheirg thais, tagann dath gorm ar an litmeas.

Cad a deir sé seo linn faoi ocsaíd mhaignéisiam?

(f) Cóireáiltear an t-uisce a sholáthraítear do thomhaltóirí tí.

Sa tábla scríobh an litir **B** in aice leis an gcóireáil a úsáidtear chun **bruscarnach mhór, atá ar snámh, a bhaint amach** as an uisce.

	Clóiríniú
	Fluairídiú
	Síothlú
	Scagadh

Sa tábla scríobh an litir **C** in aice leis an gcóireáil a úsáidtear chun cabhrú le **cosc a chur le lobhadh fiacla**.

Don scrúdaitheoir amháin

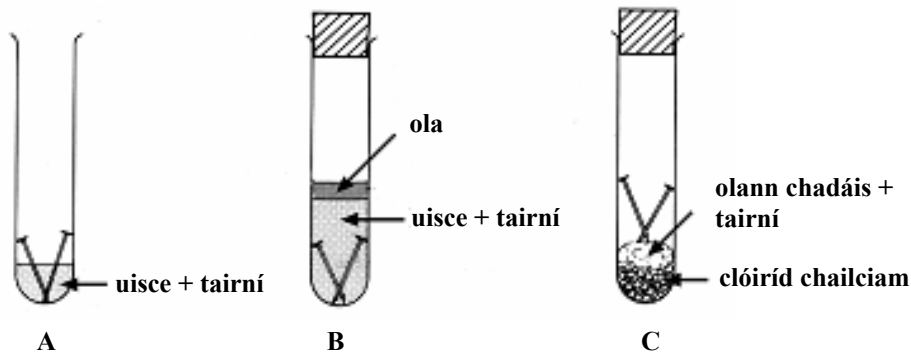
(1) (2)

(g) Ceann amháin de na gáis a fhaightear in aer glan ná gás ocsaigine. Ainmnigh **dhá** ghás ar bith eile a fhaightear de ghnáth in aer glan.

1 _____ 2 _____

(h) Sa léaráid taispeántar gaireas a leag mac léinn amach chun fiosrú a dhéanamh ar mheirgiú tairní iarainn.

Déan staidéar ar an léaráid agus freagair na ceistanna thíos.

Cén fáth ar mheirgigh na tairní i bpromhadán **A**?

Cén fáth nár mheirgigh na tairní in **B**?

Ainmnigh modh amháin a úsáidtear chun cosc a chur ar mheirgiú iarainn.

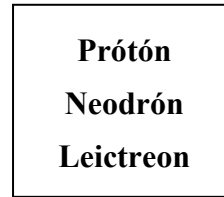
(7 × 6 + 1 × 10)

Ceist 5

(39)

Don scrúdaitheoir amháin

- (a) Tá adaimh comhdhéanta de cháithníní beaga. Roghnaigh an cáithnín ceart ón liosta ar dheis chun gach ráiteas thíos faoi seach a chomhlánú. (12)

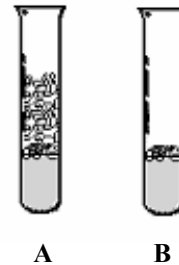
(1) (2)

- (i) Is cáithnín é an _____ nach bhfuil lucht leictreach ar bith aige.
- (ii) Is cáithnín é an _____ a bhfuil lucht deimhneach aige.
- (iii) Is cáithnín é an _____ atá suite lasmuigh den núicléas.
- (iv) Is cáithnín é an _____ a bhfuil mais adamhach choibhneasta d'aonad amháin aige.

- (b) Sa léaráid taispeántar gaireas atá leagtha amach chun cruas uisce a fhiosrú.

I bpromhadán amháin tá uisce crua agus sa cheann eile tá uisce bog.

Déan staidéar ar an léaráid agus freagair na ceisteanna thíos. (15)

- (i) Cén fáth a bhfuil sé riachtanach an méid céanna uisce a úsáid sa dá phromhadán agus an toirt chéanna de thuaslagán gallúnaí a chur isteach sa dá phromhadán?

- (ii) Nuair a croitheadh an dá phromhadán, rinneadh sobal i bpromhadán **A** ach ní dhearnadh é i bpromhadán **B**.

Cad a deir sé seo leat faoin uisce i bpromhadán **A**?

- (iii) Ainmnigh dúil a gcuireann a comhdhúile le cruas an uisce.

(c) Nuair a imoibríonn aigéad hidreaclórach le hidrocsaíd sóidiam chun an dá cheann díobh a neodrú, déantar salann agus uisce. Taispeántar sa léaráid cuid de na píosaí trealaimh a úsáidtear sa turgnamh seo.

(i) Ainmnigh an píosa trealaimh lipéadaithe **A**. (3)

Ainm _____

(ii) Ainmnigh an **salann** a dhéantar nuair a neodraíonn aigéad hidreaclórach an hidrocsaíd sóidiam. (3)

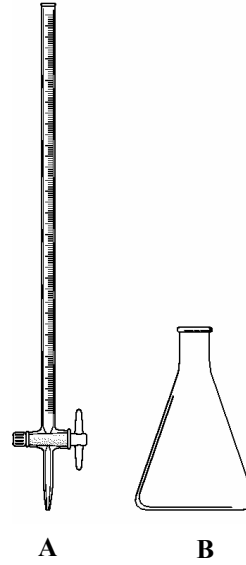
Ainm _____

(iii) Cé acu píosa trealaimh, **A** nó **B**, a úsáidtear de ghnáth chun an t-aigéad hidreaclórach a thomhas i rith an turgnaimh seo? (3)

(iv) Conas is féidir leat a rá, agus táscaire á úsáid agat, go bhfuil go leor den aigéad hidreaclórach curtha leis chun an hidrocsaíd sóidiam a neodrú? (3)

Don scrúdaitheoir amháin

(1) | (2)

Ceist 6

(39)

Don scrúdaitheoir amháin

- (a) Roghnaigh **dhá bhreosla iontaise** ón liosta ar dheis. (6)

**GUAL
NÚICLÉACH
OLA
TAOIDMHEAR**

(1) (2)

1 _____ 2 _____

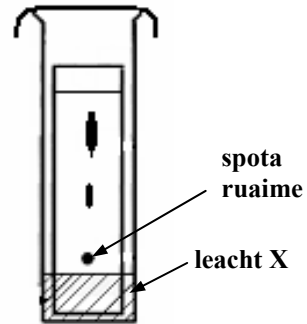
Ainmnigh **dhá tháirge** a dhéantar nuair a dhóitear breosla iontaise san aer. (6)

1 _____ 2 _____

- (b) Is féidir tuaslagán ruaimhe a dheighilt ina dhathanna comhdhéanaimh nuair a úsáidtear an modh a thaispeántar sa léaráid. (9)

Sainaithin leacht **X** is féidir a úsáid sa deighilt seo.

Leacht X _____

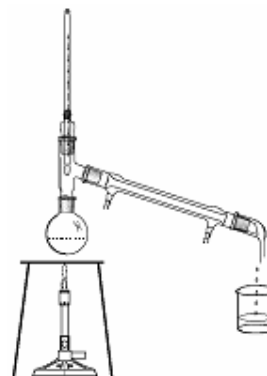

Cén **t-ainm** a thugtar ar dheighilt den chineál seo?

- (c) Tá an-tábhacht ag baint le teicníochtaí deighilte sa cheimic. (6)

- (i) Cén **t-ainm** a thugtar ar an teicníocht deighilte a thaispeántar sa léaráid?

Teicníocht _____

- (ii) Ainmnigh **dhá** shubstaint a d'fhéadfá a dheighilt agus an teicníocht seo á húsáid.

Substaintí _____

(d) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar conas a chuirfeá turgnamh i gcrích chun **ithir a dheighilt ó mheascán d'ithir agus d'uisce**.

Bain úsáid as na ceannteidil thíos.

(12)

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) (2)

Trealamh: _____

Modh oibre: _____

Toradh: _____

Léaráid lipéadaithe

Fisic

Ceist 7

(52)

Don scrúdaítheoir
amháin

- (a) Ainmnigh an píosa trealaimh a thaispeántar sa léaráid agus tabhair úsáid amháin a bhaintear as.

Ainm _____

Úsáid _____

- (b) Sa léaráid taispeántar ga solais, agus scáthán plánach á bhualadh aige.

Comhlánaigh an chonair a thóg an ga sa léaráid.

Ainmnigh airí an tsolais a thaispeántar.

- (c) Sa tábla scríobh an litir **I** in aice le **dhá** chineál fuinnimh **inathnuaite**.

	OLA
	GAOTH
	GRIAN
	GUAL
	TONN

- (d) Agus na focail ar dheis á n-úsáid agat, comhlánaigh an chothromóid sa bhosca thíos.

Dlús = _____

MAIS
TOIRT

Más é an mhais atá ag cloch ná 20 g agus mas é toirt na cloiche 10 cm^3 , faigh dlús na cloiche.

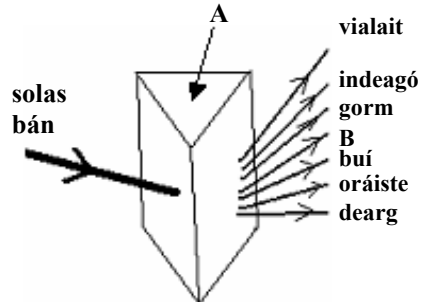
Dlús = _____ g / cm^3

(e) Scríobh an litir **C** in aice le haonad an tsrutha leictrigh.

	Volta
	Aimpéar
	Cileavatuair

Scríobh an litir **L** in aice le haonad an leictreachais a úsáideann BSL (ESB) don chostáil.

(f) Leagadh amach an trealamh a thaispeántar sa léaráid, agus úsáideadh é i dturgnamh ar sholas.

Ainmnigh an píosa trealaimh lipéadaithe **A**.

Ainmnigh an dath lipéadaithe **B**.

(g) Sa phictiúr taispeántar splanc thintrí.

Cé acu a bhraítear ar dtús, an splanc thintrí nó an phléasc thoirní?

Cad a deir sé seo linn faoi luas an tsolais?

(h) Sa léaráid taispeántar fleascán tóinchruinn agus é lán d'uisce daite.

Cad é a mbeifeá ag súil lena thabhairt faoi deara dá ndéanfaí an fleascán a théamh go mall? _____

Tabhair cúis a dtarlódh sé seo.

Cén fáth a n-úsáidtear uisce daite i rith an fhiosraithe seo?

(7 × 6 + 1 × 10)

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

Ceist 8

(39)

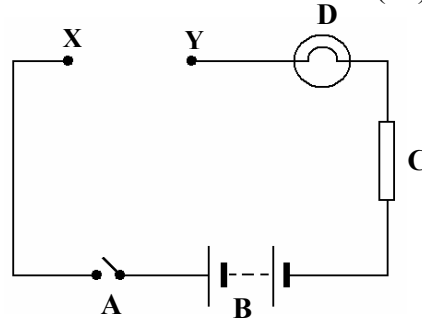
Don scrúdaitheoir amháin

(a) Sa tábla taispeántar ciorcad leictreach simplí.

(1) (2)

(i) **Comhlánaigh** an tábla thíos agus déan gach ceann d'ainmneacha na gcomhbhall sa ciorcad a mheitseáil i gceart le ceann de na lipéid **A**, **B**, **C** nó **D**. (12)

Lipéad	Comhbhall an chiorcaid
	BOLGÁN
	SOLÁTHAR CUMHACHTA
	FRIOTÓIR
	LASC

(ii) Tugtar duit píosa de mhiotal copair agus píosa adhmaid. (6)

Cé acu píosa, **miotal** nó **adhmaid**, is cóir duit a cheangal idir **X** agus **Y** chun go lasfadh an bolgán nuair a dhúnfaí an lasc?

Tabhair cúis le do rogha.

Cúis _____

(b) Sa léaráid taispeántar plocóid trí phionna agus a cúl bainte.

Freagair na ceistanna thíos agus úsáid á baint as an tábla. (9)

(i) Sa tábla thíos scríobh an litir **X** in aice leis an ainm atá ar an tsreang ghlas agus bhuí.

(ii) Scríobh an litir **Y** in aice leis an ainm atá ar an tsreang a bhfuil an fiús ceangailte léi.

(iii) Scríobh an litir **Z** in aice le feidhm an fhiúis i bplocóid.

	Beo	
	Neodrach	
	Talmhú	
	Inslíú	
	Sábháilteacht	

(c) Déan cur síos, le cabhair léaráide lipéadaithe, ar conas a dhéanfa tú turgnamh a chur i gcrích chun **an réimse maignéadach ag barra-mhaighnéad a bhreacadh.**

Bain úsáid as na ceannteidil thíos.

(12)

Trealamh: _____

Modh oibre: _____

Toradh: _____

Léaráid lipéadaithe

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1)

(2)

Ceist 9

(39)

Don scrúdaitheoir amháin

- (a) Sa léaráid taispeántar an gnáthbholgán solais. Comhlánaigh an tábla thíos agus scríobh an litir **B** in aice leis an dá phríomhathrú fuinnimh a tharlaíonn nuair a bhíonn an bholgán in úsáid.

bolgán

(6)

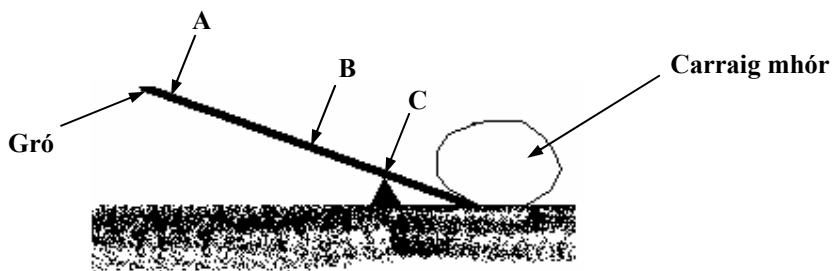
	Leictreach go solas
	Leictreach go fuaim
	Leictreach go teas
	Ceimiceach go teas
	Teas go solas

(1) (2)

- (b) Tá an gró sa léaráid ag gníomhú mar luamhán agus feidhmíonn sé fórsa casaidh ar an gcarraig mhór.

Freagair na ceisteanna thíos agus déan tagairt do na pointí **A**, **B** agus **C** sa léaráid.

(12)

- (i) Cé acu ceann de na trí phointe, **A**, **B** nó **C**, atá ina bhuthal (an pointe a ngníomhaíonn an fórsa casaidh thairis)? _____
- (ii) Cé acu ceann de na trí phointe, **A**, **B** nó **C**, a mbeidh an fórsa is lú ag teastáil ann chun an charraig a bhogadh? _____

Tabhair cúis le do fhreagra.

(c) Ghluais rothaí feadh cosáin.

Tomhaiseadh an fad a thaistil
an rothaí gach 2 shoicind.

Tugtar na sonraí a bailíodh sa tábla thíos.

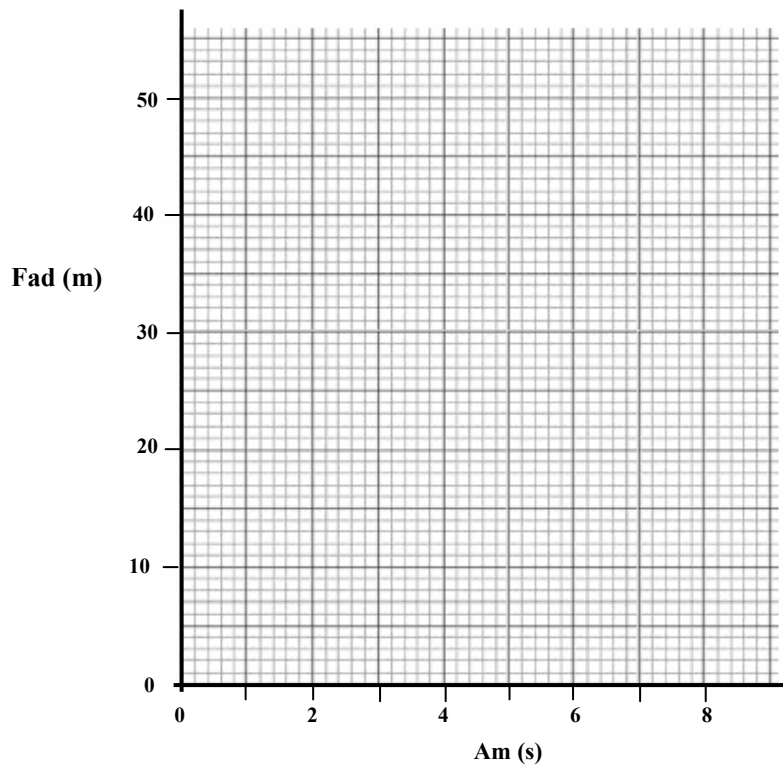

<u>Fad a taistealaíodh</u> m	0	10	20	30	40
<u>Am</u> s	0	2	4	6	8

(i) Bain úsáid as na sonraí seo chun graf den fhad a taistealaíodh (y -ais)
in aghaidh ama (x -ais), a tharraingt.

Bain úsáid as an ngréille thíos.

(12)

(ii) Bain úsáid as an ngraf chun an fad a thaistil an rothaí
i 5 shoicind a mheas.

(6)

(iii) Ríomh luas an rothaí i $m\ s^{-1}$ (m / s).

(3)

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1)

(2)

